

Går det att lösa framtidens behov av boende för äldre?

Torsby kommun lämnade i vintras ett uppdrag till KPMG att undersöka situationen och förutsättningarna i Torsby kommun, vad det gäller framtidens boende för äldre.

Förväntningar, möjligheter och behov i livets olika faser ställer olika krav på hur bostaden ska se ut. Under småbarnsåren är det fantastiskt att bo i villa med en härlig gräsmatta för barnen att leka på, medan det under andra perioder kan vara skönt att bara låsa lägenhetsdörren och resa bort. På fler platser än tidigare står det byggkranar, många gånger långt utanför storstadsregionerna. Det verkar som om tankarna börjar gro hos många samtidigt att det hus man bott i länge, av olika skäl inte längre passar.

Det syns också i senaste årens forskningsrapporter, bland annat i rapporten "Hemtjänst, vård- och omsorgsboende eller mitt emellan?" från Myndigheten för vård- och

omsorgsanalys, 2015. I den rapporten är en av slutsatserna att det finns ett väsentligt underskott på någon form av anpassat boende för äldre med moderna lägenheter, möjligheter att träffas för att både leda och delta i gemensamma aktiviteter, jämfört med vad som efterfrågas. Även riksorganisationen SABO, Sveriges allmännyttiga bostadsbolag, dit många kommunala bostadsbolag är anslutna har uppmärksammat den ökande efterfrågan och utarbetar olika koncept för att hitta bra tekniska lösningar så att hyran i slutändan blir rimlig.

Varför denna plötsliga efterfrågan?

En av förklaringarna är att i många kommuner byggdes det många villor under 1960- och 70-talen. En

stor del av det så kallade miljonprogrammet, då det skulle byggas 1 miljon bostäder mellan åren 1965 och 1975 var att bygga villor. Det byggdes långt fler villor i Sverige under den perioden än vad det byggdes lägenheter, även om det är de stora lägenhetsområdena som blivit sinnebild för just miljonprogrammet. Det byggdes också servicehus och dagcentraler för "yngre äldre", där det ofta fanns restaurang och gemenskapslokaler för umgänge och aktiviteter.

Under samma period fanns fortfarande ålderdomshem och långvård för de äldre, och i valet år 1985 drev Folkpartiet och dåvarande partiledare Bengt Westerberg kravet på " eget rum på långvården". Det blev sedan

Illustration: Birgitta Brorson

en del i socialtjänstlagen och den delen av äldreomsorgen som landstingen hade ansvar för, överfördes till kommunerna. Det skedde i den så kallade Ädel-reformen år 1991 och kommunerna fick ensamt ansvar för att utveckla framtidens äldreboende.

1990-talet var en svår tid för Sveriges kommuner. Samtidigt som det rådde en långvarig lågkonjunktur med mycket hög arbetslöshet, ökade antalet äldre över 80 år kraftigt. Möjligheten att öka skatteuttaget begränsades och staten började ställa tydliga krav på kommunerna att driva sin verksamhet i ekonomisk balans. Kvar återstod en möjlighet för kommunerna – omprioritering. För att lyckas att utveckla moderna boende för personer över 80 år (det som då kallades "äldre äldre"), minskade kommunens insatser för de "yngre äldre".

Servicehusen gjordes om till äldreboenden och dagcentralerna lades ner. De yngre äldre som inte blev beviljade bistånd enligt socialtjänstlagen hänvisades till vanliga restauranger och ordinarie lägenhetsbestånd. Ända sedan dess har det funnits en efterfrågan på särskilt

anpassade lägenheter för äldre. På flera platser har det vuxit fram olika former av seniorlägenheter, plusboende och trygghetslägenheter, men det är först under de senaste åren som det sker i en större skala och med statligt investeringsstöd. För precis som på 1960- och 70-talet så ökar nu antalet personer i en specifik ålder.

Då var det antalet unga som stod i begrepp att bilda familj, nu är det antalet friska äldre. Forskningen visar också att det på kort tid har skett en väldigt stor förändring i värderingar. En nybliven pensionär har i många stycken levt ett helt annorlunda liv än sina föräldrar. Många gånger har man flyttat till en studieort som ung, utbildat sig, flyttat igen, gift sig men skiljt sig, har en god hälsa och fysik, haft en god ekonomi och har med det också helt andra förväntningar på livet efter arbetslivet.

Torsby kommun liknar övriga Sverige

I min utredning har jag konstaterat att Torsby kommun i många delar liknar stora delar av Sverige.

Det finns både behov och förväntan på ett boende där man rör sig själv, men ändå har lätt att träffa andra. Kommunens ekonomi är inte bättre nu än tidigare, och därför måste många av lösningarna ske på marknadsmässiga grunder. Nöden sägs vara uppfinningarnas moder, och jag ser att det finns möjligheter i Torsby kommun att hitta nya och spännande lösningar. Mitt recept är att pröva olika lösningar i liten skala och tillsammans medborgare och kommun utvärdera och analysera vad som passar för varje ort. Varje generation tänker olika, och vi har aldrig tänkt så olika som nu.

Med det vill jag sända en uppmaning till dig att göra din förväntan om framtidens bostad känd så att kommunen kan planera. Det kan du göra genom att till exempel delta vid framtida dialogmöten eller ställa dig i kommunens bostadskö, eller både och.

HELENE ERSSON

utredare KPMG
070-426 92 66
helene.ersson@kpmg.se